

§ 20a**Operátor trhu**

- (1) Operátor trhu je akciová společnost založená státem, jejíž akcie znějí na jméno.
- (2) Stát vlastní akcie operátora trhu, jejichž celková jmenovitá hodnota představuje alespoň 67 % základního kapitálu operátora trhu.
- (3) Operátor trhu musí mít ke své činnosti licenci podle § 4 odst. 1 písm. b) bodu 7. Operátor trhu ani právnické osoby, v nichž má operátor trhu majetkový podíl, nesmí být držitelem jiné licence uvedené v § 4. Akcie operátora trhu nesmí být vlastněny držitelem licence uvedené v § 4 odst. 1 písm. a) a písm. b) bodech 1 až 6 a v § 4 odst. 1 písm. c). Členem statutárního orgánu, členem dozorčí rady nebo vedoucím zaměstnancem operátora trhu nemůže být fyzická osoba, která je současně členem statutárního orgánu nebo zaměstnancem držitele licence uvedené v § 4 odst. 1 písm. a) a písm. b) bodech 1 až 6 a v § 4 odst. 1 písm. c).
- (4) Operátor trhu je povinen
 - a) organizovat krátkodobý trh s plynem a krátkodobý trh s elektřinou a ve spolupráci s provozovatelem přenosové soustavy vyrovnávací trh s regulační energií,
 - b) vyhodnocovat odchylky za celé území České republiky a toto vyhodnocení předávat jednotlivým subjektům zúčtování a provozovateli přenosové nebo přepravní soustavy,
 - c) na základě vyhodnocení odchylek zajišťovat zúčtování a vypořádání odchylek subjektů zúčtování, které jsou povinny je uhradit,
 - d) informovat provozovatele přenosové soustavy, provozovatele přepravní soustavy a provozovatele zásobníků plynu nebo provozovatele distribuční soustavy o neplnění platebních povinností účastníků trhu a subjektů zúčtování vůči operátorovi trhu,
 - e) zpracovávat a zveřejňovat měsíční a roční zprávu o trhu s elektřinou a měsíční a roční zprávu o trhu s plynem v České republice,
 - f) zpracovávat a předávat ministerstvu, Energetickému regulačnímu úřadu, provozovateli přenosové soustavy a provozovateli přepravní soustavy alespoň jednou ročně zprávu o budoucí očekávané spotřebě elektřiny a plynu a o způsobu zabezpečení rovnováhy mezi nabídkou a poptávkou elektřiny a plynu,
 - g) zajistit ochranu chráněných informací,
 - h) zpracovávat podklady pro návrh Pravidel trhu s elektřinou a Pravidel trhu s plynem a předávat je ministerstvu a Energetickému regulačnímu úřadu,

- i) **zajišťovat a poskytovat účastníkům trhu s elektřinou nebo plynem skutečné hodnoty dodávek a odběrů elektřiny nebo plynu a další nezbytné informace související s vyúčtováním dodávek a odběrů elektřiny nebo plynu a s právem zákazníka na změnu dodavatele,**
- j) **zpracovávat a po schválení Energetickým regulačním úřadem zveřejňovat obchodní podmínky operátora trhu pro elektroenergetiku a pro plynárenství způsobem umožňujícím dálkový přístup,**
- k) **zajišťovat v součinnosti s provozovateli distribučních soustav zpracovávání typových diagramů dodávek, a to na základě údajů od provozovatelů distribučních soustav,**
- l) **na základě údajů předaných provozovatelem přenosové soustavy nebo provozovatelem přepravní soustavy zajišťovat zúčtování a vypořádání regulační energie nebo vyrovnávacího plynu včetně zúčtování při stavech nouze,**
- m) **účtovat odděleně za činnosti vykonávané v elektroenergetice a v plynárenství,**
- n) **uzavřít smlouvu o zúčtování odchylek a umožnit obchodovat s elektřinou nebo plynem na jím organizovaných trzích každému, kdo o to požádá a splňuje obchodní podmínky operátora trhu pro elektroenergetiku nebo obchodní podmínky operátora trhu pro plynárenství,**
- o) **v případech podle § 12a oznamovat dodavateli poslední instance odběrná místa zákazníků včetně jejich registračních čísel,**
- p) **sledovat množství skladovaného plynu v jednotlivých zásobnících plynu a jejich kapacitu,**
- q) **zpracovávat statistiku dovozu plynu ze zahraničí a jeho vývozu do zahraničí a statistiku zákazníků, kteří změnili dodavatele plynu,**
- r) **zpracovávat a předávat ministerstvu a Energetickému regulačnímu úřadu alespoň jednou měsíčně zprávu s vyhodnocením dodávek a spotřeb plynárenské soustavy včetně vyhodnocení dovozu plynu do České republiky a vývozu plynu z České republiky,**
- s) **zpracovávat měsíční bilance o plnění bezpečnostního standardu dodávek plynu a předávat je ministerstvu a Energetickému regulačnímu úřadu,**
- t) **zpracovávat a vést evidenci výroben elektřiny, kterým provozovatel přenosové soustavy nebo provozovatel přepravní soustavy nebo provozovatel distribuční soustavy stanovil termín a podmínky připojení, a poskytovat evidované údaje ministerstvu a úřadu,**
- u) **hradit výrobcům elektřiny zelený bonus na elektřinu z obnovitelných zdrojů, druhotných zdrojů a vysokoúčinné kombinované výroby elektřiny a tepla,**
- v)

hradit povinně vykupujícímu rozdíl mezi výkupní cenou a hodinovou cenou a cenu za jeho činnost,

- w) hradit výrobcům tepla zelený bonus na teplo,
- x) vydávat záruky původu elektřiny z obnovitelných zdrojů a elektřiny z vysokoúčinné kombinované výroby elektřiny a tepla, zajišťovat jejich evidenci v elektronické podobě a uznávat záruky původu vydané v zahraničí,
- y) zpracovávat na základě požadavku ministerstva nebo Energetického regulačního úřadu analýzy týkající se budoucí očekávané spotřeby elektřiny a plynu, vývoje trhu s elektřinou a plynem, způsobů zabezpečení dodávek elektřiny a plynu a rozvoje zdrojů,
- z) účastníkům trhu, kteří mají podle čl. 8 Nařízení o velkoobchodním trhu s energií povinnost oznamovat Agentuře transakce na velkoobchodních trzích s energií, poskytovat na základě smlouvy údaje z evidence o jejich obchodních transakcích včetně příkazů z obchodování, a to nejpozději ke dni vzniku vykazovací povinnosti podle Nařízení o velkoobchodním trhu s energií.

(5) Operátor trhu má právo

- a) na údaje nezbytné pro plnění svých povinností od subjektů zúčtování a registrovaných účastníků trhu s elektřinou nebo trhu s plynem a údaje nezbytné pro zpracování zprávy o budoucí očekávané spotřebě elektřiny a plynu a o zabezpečení rovnováhy mezi nabídkou a poptávkou elektřiny a plynu,
- b) na naměřené a vyhodnocené údaje od provozovatele přenosové soustavy a provozovatele přepravní soustavy a provozovatelů distribučních soustav a zásobníků plynu a další údaje nezbytné pro plnění svých povinností,
- c) zrušit registraci subjektu na zúčtování, který neplní platební povinnosti vůči operátorovi trhu,
- d) vyžadovat od plynárenských podnikatelů a obchodníků s plynem údaje pro zpracování bilancí,
- e) vyžadovat od plynárenských podnikatelů a obchodníků s plynem jednou až dvakrát ročně údaje ke zpracování kontrolního hodinového odečtu dodávek a spotřeb plynárenské soustavy, vyžadovat od zákazníků s roční spotřebou plynu vyšší než 400 tis. m³ a od obchodníků s plynem informace o změnách dodavatele plynu,
- f) vyžadovat od plynárenských podnikatelů a obchodníků s plynem údaje o kapacitách a výkonech jednotlivých částí plynárenské soustavy České republiky,
- g)

na úhradu složky ceny na podporu elektřiny z podporovaných zdrojů podle **zákona o podporovaných zdrojích energie** od účastníků trhu s elektřinou.

- (6) Operátor trhu má právo po schválení ministerstvem vykonávat další činnosti, jejichž ceny nepodléhají regulaci.

Komentované ustanovení upravuje práva a povinnosti subjektu, který byl zřízen v souvislosti se zaváděnou liberalizací trhu s elektřinou, a to primárně pro účely jeho organizování. Postupem doby se činnost operátora trhu přenesla i do oblasti trhu s plynem. Jedná se o zabezpečování činností majících nezastupitelnou úlohu v rámci předmětných trhů tak, aby tyto trhy mohly vůbec reálně fungovat.

Obsah výkladu

I. Obecně	1–3
II. Povaha operátora trhu	4–
1. Požadavek majetkové účasti státu	14 3
2. Požadavek licence na činnost operátora trhu	14 4
3. Požadavek na personální obsazení v rámci vnitřní struktury společnosti	18 23
III. Katalog povinností	24–
1. Povinnost organizovat krátkodobý trh s plynem a krátkodobý trh s elektřinou a ve spolupráci s provozovatelem přenosové soustavy vyrovnávací trh s regulační energií	24 29
2. Povinnost vyhodnocovat odchylky za celé území České republiky a toto vyhodnocení předávat jednotlivým subjektům zúčtování a provozovateli přenosové nebo přepravní soustavy	30– 35
3. Povinnost na základě vyhodnocení odchylek zajišťovat zúčtování a vypořádání odchylek subjektů zúčtování, které jsou povinny je uhradit	36– 40
4. Povinnost informovat provozovatele přenosové soustavy, provozovatele přepravní soustavy a provozovatele zásobníků plynu nebo provozovatele distribuční soustavy o neplnění platebních povinností účastníků trhu a subjektů zúčtování vůči operátorovi trhu	41– 43
5. Povinnost zpracovávat a zveřejňovat měsíční a roční zprávu o trhu s elektřinou a měsíční a roční zprávu o trhu s plynem v České republice	44– 46
6. Povinnost zpracovávat a předávat Ministerstvu, Úřadu, provozovateli přenosové soustavy a provozovateli přepravní soustavy alespoň jednou ročně zprávu o budoucí očekávané spotřebě elektřiny a plynu	47– 49

a o způsobu zabezpečení rovnováhy mezi nabídkou a poptávkou elektřiny a plynu	
7. Povinnost zajistit ochranu chráněných informací	50– 52
8. Povinnost zpracovávat podklady pro návrh Pravidel trhu s elektřinou a Pravidel trhu s plynem a předávat je Ministerstvu a Úřadu	53– 55
9. Povinnost zajišťovat a poskytovat účastníkům trhu s elektřinou nebo plynem skutečné hodnoty dodávek a odběrů elektřiny nebo plynu a další nezbytné informace související s vyúčtováním dodávek a odběrů elektřiny nebo plynu a s právem zákazníka na změnu dodavatele	56– 61
10. Povinnost zpracovávat a po schválení Úřadem zveřejňovat obchodní podmínky operátora trhu pro elektroenergetiku a pro plynárenství způsobem umožňujícím dálkový přístup	62– 65
11. Povinnost zajišťovat v součinnosti s provozovateli distribučních soustav zpracovávání typových diagramů dodávek, a to na základě údajů od provozovatelů distribučních soustav	66– 70
12. Povinnost na základě údajů předaných provozovatelem přenosové soustavy nebo provozovatelem přepravní soustavy zajišťovat zúčtování a vypořádání regulační energie nebo vyrovnávacího plynu včetně zúčtování při stavech nouze	71– 74
13. Povinnost účtovat odděleně za činnosti vykonávané v elektroenergetice a v plynárenství	75
14. Povinnost uzavřít smlouvu o zúčtování odchylek a umožnit obchodovat s elektřinou nebo plynem na jím organizovaných trzích každému, kdo o to požádá a splňuje obchodní podmínky operátora trhu pro elektroenergetiku nebo obchodní podmínky operátora trhu pro plynárenství	76– 77
15. Povinnost oznamovat dodavateli poslední instance odběrná místa zákazníků včetně jejich registračních čísel	78– 82
16. Povinnost sledovat množství skladovaného plynu v jednotlivých zásobnících plynu a jejich kapacitu	83– 84
17. Povinnost zpracovávat statistiku dovozu plynu ze zahraničí a jeho vývozu do zahraničí a statistiku zákazníků, kteří změnili dodavatele plynu	85– 86
18. Povinnost zpracovávat a předávat Ministerstvu a Úřadu alespoň jednou měsíčně zprávu s vyhodnocením dodávek a spotřeb plynárenské soustavy včetně vyhodnocení dovozu plynu do České republiky a vývozu plynu z České republiky	87– 88

19. Povinnost zpracovávat měsíční bilance o plnění bezpečnostního standardu dodávek plynu a předávat je Ministerstvu a Úřadu	89– 90
20. Povinnost zpracovávat a vést evidenci výroben elektřiny, kterým provozovatel přenosové soustavy nebo provozovatel přepravní soustavy nebo provozovatel distribuční soustavy stanovil termín a podmínky připojení, a poskytovat evidované údaje Ministerstvu a Úřadu	91– 92
21. Povinnost hradit výrobcům elektřiny zelený bonus na elektřinu z obnovitelných zdrojů, druhotných zdrojů a vysokoúčinné kombinované výroby elektřiny a tepla	93– 97
22. Povinnost hradit povinně vykupujícímu rozdíl mezi výkupní cenou a hodinovou cenou a cenu za jeho činnost	98– 102
23. Povinnost hradit výrobcům tepla zelený bonus na teplo	103 105
24. Povinnost vydávat záruky původu elektřiny z obnovitelných zdrojů a elektřiny z vysokoúčinné kombinované výroby elektřiny a tepla, zajišťovat jejich evidenci v elektronické podobě a uznávat záruky původu vydané v zahraničí	106 109
25. Povinnost zpracovávat na základě požadavku Ministerstva nebo Úřadu analýzy týkající se budoucí očekávané spotřeby elektřiny a plynu, vývoje trhu s elektřinou a plynem, způsobů zabezpečení dodávek elektřiny a plynu a rozvoje zdrojů	110
26. Povinnost účastníkům trhu, kteří mají podle čl. 8 Nařízení o velkoobchodním trhu s energií povinnost oznamovat Agentuře transakce na velkoobchodních trzích s energií, poskytovat na základě smlouvy údaje z evidence o jejich obchodních transakcích včetně příkazů z obchodování, a to nejpozději ke dni vzniku vykazovací povinnosti podle Nařízení o velkoobchodním trhu s energií	111
IV. Katalog práv	112
1. Právo na údaje nezbytné pro plnění svých povinností od subjektů zúčtování a registrovaných účastníků trhu s elektřinou nebo trhu s plynem a údaje nezbytné pro zpracování zprávy o budoucí očekávané spotřebě elektřiny a plynu a o zabezpečení rovnováhy mezi nabídkou a poptávkou elektřiny a plynu	110 115
2. Právo na naměřené a vyhodnocené údaje od provozovatele přenosové soustavy a provozovatele přepravní soustavy a provozovatelů distribučních soustav a zásobníků plynu a další údaje nezbytné pro plnění svých povinností	116 119
3.	120 124

Právo zrušit registraci subjektu na zúčtování, který neplní platební povinnosti vůči operátorovi trhu

4. Právo vyžadovat od plynárenských podnikatelů a obchodníků s plynem údaje pro zpracování bilancí	125 126
5. Právo vyžadovat od plynárenských podnikatelů a obchodníků s plynem jednou až dvakrát ročně údaje ke zpracování kontrolního hodinového odečtu dodávek a spotřeb plynárenské soustavy	127 128
6. Právo vyžadovat od zákazníků s roční spotřebou plynu vyšší než 400 000 m ³ a od obchodníků s plynem informace o změnách dodavatele plynu	129 131
7. Právo vyžadovat od plynárenských podnikatelů a obchodníků s plynem údaje o kapacitách a výkonech jednotlivých částí plynárenské soustavy České republiky	132
8. Právo na úhradu složky ceny na podporu elektřiny z podporovaných zdrojů od účastníků trhu s elektřinou	133 136
V. Výkon dalších činností	137 140

I. Obecně

Systematické zařazení do obecné části **EnerZ** je důsledkem toho, že původní činnost **1** operátora trhu vztahující se výlučně k trhu s elektřinou byla zákonem č. **158/2009 Sb.** rozšířena o oblast plynárenství. V současnosti tedy předmětné ustanovení přesahuje do dvou zvlášť upravených oblastí. Bez činností operátora trhu by liberalizace dotčených trhů nebyla možná.

V České republice byla pro organizaci trhu vytvořena zvláštní právnická osoba **2** nezávislá na ostatních držitelích licencí v energetických odvětvích. Takováto právní úprava není samozřejmá, protože například směrnice 2009/72 v zásadě nepředpokládala vytvoření nezávislého operátora trhu, ale pouze ISO (*independent system operator*), což v zásadě mohli splnit i provozovatelé přenosové soustavy, tj. požadavek na toto oddělení byl v podmínkách České republiky proveden nad rámec.

V rámci komentovaného ustanovení je třeba zmínit i čl. 2 bod 23 nařízení 2015/1222, **3** který zavádí pojem „nominovaný organizátor trhu s elektřinou“, což je subjekt, který byl určen příslušným orgánem, aby vykonával úkoly spojené s jednotným propojením denních nebo vnitrodenních trhů. V daném kontextu lze odkázat zejména na čl. 7 předmětného nařízení.

II. Povaha operátora trhu

Předmětná společnost vznikla dne 2. července 2001 zápisem do obchodního rejstříku 4 vedeného MS v Praze. Operátor trhu je v obchodním rejstříku zapsán pod obchodní firmou (§ 423 ObčZ), tj. jménem OTE, a. s.

Operátor trhu je právnickou osobou (§ 118 a násl. ObčZ). Jedná se o obchodní 5 korporaci, resp. obchodní společnost, konkrétně o kapitálovou společnost (§ 1 ZOK), která má formu akciové společnosti (§ 243 a násl. ZOK). Uvedené je výrazem toho, že stát může založit obchodní společnost nebo se účastnit jejího založení pouze ve formě akciové společnosti (§ 28 odst. 1 MajČR).

Stanovy OTE, a. s., definují účel společnosti jako soukromý, když byla založena 6 v soukromém zájmu. S tímto jednoznačně vymezeným pojetím operátora trhu se nelze zcela ztotožnit. Právnickou osobu lze ustavit ve veřejném nebo soukromém zájmu. Tato její povaha se posuzuje podle hlavní činnosti právnické osoby (§ 144 odst. 1 ObčZ). Státní správu lze vykonávat i nepřímo, prostřednictvím nestátních subjektů, na které je výkon veřejné správy delegován zákonem. Mezi příklady nepřímých vykonavatelů státní správy lze zařadit právě operátora trhu (majoritní akcie státu), který navíc vykonává specifické činnosti uložené zákonem (především organizace trhů s elektřinou a plynem), což lze podřadit pod hlavní činnost právnické osoby ve smyslu § 144 odst. 1 ObčZ. Postavení operátora trhu na liberalizovaném trhu s elektřinou a plynem v České republice je tedy nezastupitelné a bez výkonu jeho činností by nebylo možné reálné fungování těchto trhů. Operátor trhu tak náleží mezi jiné subjekty plnící úkoly veřejné a ve veřejném zájmu, přestože se jedná o právnickou osobu soukromého práva.

Zařazení instituce pod instituci veřejnou či instituci soukromou musí vyplývat z převahy 7 znaků, jež jsou pro instituci veřejnou či soukromou typické, přičemž „veřejnost“ instituce nemusí být odvozena pouze od státu, ale také od územní samosprávy. Efektivní ovládnutí obchodní korporace státem se považuje za nejvýznamnější kritérium pro podřazení tohoto soukromoprávního subjektu pod pojem veřejná instituce (NSS 3 As 199/2016-41).

Operátor trhu je ovládán státem, byl zřízen zakladatelskou listinou na základě 8 rozhodnutí Ministerstva a jeho činnost je vymezena EnerZ, přičemž vykonává na celém území České republiky monopolní činnost, zákon jeho existenci předpokládá a přímo definuje jeho postavení (práva a povinnosti), čímž se podílí na výkonu veřejné moci. Tyto charakteristiky podřizují operátora trhu též režimu SvInf, protože jako povinný subjekt naplňuje v podstatné míře znaky veřejné instituce, a to zejména:

- a) co do způsobu vzniku instituce (z pohledu přítomnosti či nepřítomnosti soukromoprávního úkonu),
- b) z hlediska osoby zřizovatele, kterým je stát, a
- c) veřejného účelu instituce (II. ÚS 618/18).

Operátor trhu jako právnická osoba, která má sídlo na území České republiky, je rovněž účetní jednotkou ve smyslu § 1 odst. 2 písm. a) ÚčZ. **9**

Ve smyslu **StabVR** se operátor trhu považuje za dodavatele [§ 2 odst. 1 písm. b)]. **10**

1. Požadavek majetkové účasti státu

Za stát funkci zakladatele operátora trhu vykonává a majetek do takové společnosti vkládá příslušná organizační složka státu, v daném případě Ministerstvo. Operátor trhu je akciová společnost založená státem, které je imanentní existence akcií. Jedná se o cenný papír nebo zaknihovaný cenný papír, s nímž jsou spojena práva akcionáře jako společníka podílet se na řízení společnosti, jejím zisku a na likvidačním zůstatku při jejím zrušení s likvidací (§ 256 odst. 1 ZOK). *Ex lege* je stanoveno, že akcie znějí na jméno, což znamená, že se jedná o akcie ve formě cenného papíru na řad (§ 263 odst. 3 ZOK). V tomto ohledu je potom nezbytnou podmínkou řádná identifikace akcionáře [§ 259 odst. 1 písm. e) ZOK]. **11**

Podíl představuje účast společníka v obchodní korporaci a práva a povinnosti z této účasti plynoucí (§ 31 ZOK). Ze stanov operátora trhu vyplývá, že základní kapitál společnosti je rozvržen na jeden kus nekótované kmenové akcie na jméno, v listinné podobě o jmenovité hodnotě 500 000 000 Kč. S akcií je spojen jeden hlas a akcie je omezeně převoditelná. **12**

Z uvedeného je patrné, že podmínka minimální majetkové účasti státu vyjádřená v druhém odstavci komentovaného ustanovení (alespoň 67 % základního kapitálu) se v současných podmínkách neuplatní, resp. musí být eventuálně zohledněna až v rámci případného majetkového převodu. **13**

Další podmínkou je požadavek, aby akcie operátora trhu nebyly vlastněny žádným jiným držitelem licence na podnikání v energetických odvětvích. **14**

2. Požadavek licence na činnost operátora trhu

Podnikat v energetických odvětvích na území České republiky mohou za splnění zákonem stanovených podmínek osoby pouze na základě licence udělené Úřadem (§ 3). Činnosti operátora trhu jsou zařazeny pod předmět podnikání v energetických odvětvích podléhající procesu schválení, resp. ingerence státu [§ 4 odst. 1 písm. b) bod 7]. Licence na činnosti operátora trhu je vydávána jako výlučná pro celé území České republiky [§ 4 odst. 2 písm. c)], a to na dobu neurčitou. Ve svém souhrnu tato podmínka znamená, že žádný jiný podnikatel nemůže vykonávat identické činnosti. **15**

Operátor trhu nemůže být souběžným držitelem více licencí (odstavec 3), což vyplývá **16** z charakteru zajišťovaných činností a z toho pramenícího požadavku na nestrannost. Ve své podstatě se jedná o obdobnou podmínku jako u provozovatele přenosové soustavy (§ 24 odst. 2).

Operátor trhu je rovněž limitován ohledně majetkových dispozic v tom smyslu, že **17** nemůže nabývat a držet majetkový podíl ve společnostech, které vykonávají některou z ostatních licencovaných činností (§ 4).

Vedle toho je nutné zdůraznit, že operátor trhu vykonává i jiné činnosti. Je například **18** národním správcem rejstříku obchodování s povolenkami (§ 5 zákona č. 383/2012 Sb., o podmínkách obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů). V tomto případě se ovšem nejedná o činnost podléhající licenci, nýbrž o další předmět podnikání operátora trhu, který je založen zvláštním právním předpisem.

3. Požadavek na personální obsazení v rámci vnitřní struktury společnosti

Určení statutárního orgánu náleží pod minimální obsah zakladatelského právního **19** jednání (§ 123 odst. 1 ObčZ). Statutárním orgánem akciové společnosti je představenstvo (§ 435 odst. 1 ZOK), jemuž náleží veškerá působnost, kterou zakladatelské právní jednání, zákon nebo rozhodnutí orgánu veřejné moci nesvěří jinému orgánu právnické osoby (§ 163 ObčZ). Dozorčí rada je kontrolním orgánem obchodní korporace. Určení vedoucích pozic je potom věcí nastavení vnitřní organizační struktury společnosti.

Vedle obecných požadavků kladených na členství v orgánech obchodní korporace, **20** mezi které náleží zejména plná svéprávnost (§ 152 odst. 2 ObčZ) a bezúhonnost (§ 46 odst. 1 ZOK), stanoví EnerZ zvláštní podmínku v tom smyslu, že členem statutárního orgánu, členem dozorčí rady nebo vedoucím zaměstnancem operátora trhu nemůže být fyzická osoba, která je současně členem statutárního orgánu držitele licence na podnikání v energetických odvětvích. Jedná se o jinou překážku výkonu funkce v orgánech společnosti (§ 46 odst. 2 ZOK).

Příslovce „současně“ znamená, že není vyloučeno, aby členství vzniklo osobě, která **21** v době přecházející vzniku funkce byla sice například členem statutárního orgánu držitele licence, nicméně tato její funkce bezprostředně předtím zanikla.

Členem nemůže být ani zaměstnanec držitele licence. Z předmětného omezení se **22** podává, že třetí osoba, která pro držitele licence vykonává činnost na smluvním základě [například ve smyslu § 11 odst. 1 písm. l)] nebo je v jiném než zaměstnaneckém poměru, může tyto funkce rovněž zastávat.

Stanovy OTE, a. s., vztahují omezení ve smyslu odstavce 3 též k osobě prokuristy.²³ V daném kontextu je ovšem nutné podotknout, že prokura (§ 450 odst. 1 ObčZ) je pouhým pověřením k zastupování a není to předem určená funkce ve vnitřní struktuře společnosti (NS 23 Cdo 2713/2009).

III. Katalog povinností

V rámci výkonu činností je operátorovi trhu uložena celá škála povinností, jak plyne²⁴ z dikce odstavce 4.

1. Povinnost organizovat krátkodobý trh s plynem a krátkodobý trh s elektřinou a ve spolupráci s provozovatelem přenosové soustavy vyrovnávací trh s regulační energií

Jedná se o primární povinnosti operátora trhu, které jsou důsledkem liberalizace trhu²⁵ v daných oblastech. Organizované krátkodobé trhy jsou realizovány v informačním systému operátora trhu.

Organizovaný krátkodobý trh s elektřinou se skládá z blokového trhu, denního trhu²⁶ a vnitrodenního trhu (§ 4 odst. 1 PTEI). Vyrovnávací trh s regulační energií je organizován ve spolupráci s provozovatelem přenosové soustavy, který na tomto trhu obstarává pro každou obchodní hodinu elektřinu za účelem řešení stavů nerovnováhy mezi smluvně zajištěnými a skutečně realizovanými dodávkami elektřiny a smluvně zajištěnými a skutečně realizovanými odběry elektřiny v elektrizační soustavě. Na vyrovnávacím trhu s regulační energií se obchoduje kladná a záporná regulační energie, která je provozovatelem přenosové soustavy využita ke krytí systémové odchylky. Vyrovnávací trh s regulační energií je uskutečňován po uzavírce dvoustranného obchodování a po uzavírce organizovaného krátkodobého trhu s elektřinou (§ 11 odst. 1 PTEI). Operátor trhu umožňuje přístup na tyto trhy na smluvním základě (§ 50 odst. 8 a 9).

Pravidla organizace krátkodobého trhu s elektřinou a vyrovnávacího trhu a způsoby²⁷ jejich vypořádání jsou předmětem úpravy PTEI a rovněž se jedná o obligatorní obsahovou náležitost obchodních podmínek operátora trhu v elektroenergetice (§ 6 ObsNál).

Organizovaným krátkodobým trhem s plynem se rozumí vnitrodenní trh s plynem²⁸ organizovaný operátorem trhu, kterého se zúčastňují subjekty zúčtování. Operátor trhu organizuje krátkodobý trh ve formě vnitrodenního trhu s plynem a trhu s nevyužitou flexibilitou (§ 86 odst. 1 PTPI). Vnitrodenní trh je organizován v rámci plynárenského dne a lze na něm zadávat a přijímat nabídky na dodávku nebo odběr plynu pro základní

produkt (ve smyslu čl. 7 odst. 3 nařízení 312/2014). Místem dodání a místem odběru plynu je virtuální obchodní bod. Výsledkem obchodů na vnitrodenním trhu je určení sjednaných dodávek, odběrů a cen plynu. Trh s nevyužitou flexibilitou organizuje operátor trhu za každý uplynulý plynárenský den. V podrobnostech lze odkázat na úpravu obsaženou v **PTPI**.

Náležitosti vztahující se ke krátkodobému trhu s plynem jsou opětovně zařazeny mezi **29** obligatorní obsahové náležitosti obchodních podmínek operátora trhu v plynárenství (**§ 7 ObsNál**).

2. Povinnost vyhodnocovat odchylky za celé území České republiky a toto vyhodnocení předávat jednotlivým subjektům zúčtování a provozovateli přenosové nebo přepravní soustavy

Další významnou činností operátora trhu je vyhodnocování odchylek v podmínkách **30** liberalizovaného trhu s elektřinou (plynem). Každý účastník těchto trhů odpovídá za odchylku (§ 22 odst. 2, § 56 odst. 2), ne každý z nich je však zároveň subjektem zúčtování, tedy fyzickou nebo právnickou osobou, pro kterou operátor trhu danou činnost vykonává na základě smlouvy o zúčtování odchylek (§ 50 odst. 11, § 72 odst. 8).

V oblasti elektroenergetiky je odchylka definována jako součet rozdílů skutečných **31** a sjednaných dodávek nebo odběrů elektřiny v daném časovém úseku [§ 2 odst. 2 písm. a) bod 7]. Základním časovým úsekem pro vyhodnocování odchylek subjektů zúčtování je obchodní hodina. V oblasti plynárenství je odchylka vymezena jako rozdíl skutečných a sjednaných dodávek nebo odběrů plynu za daný celý obchodní den [§ 2 odst. 2 písm. b) bod 6].

Vyhodnocování odchylek se skládá z denního vyhodnocení, měsíčního vyhodnocení **32** a závěrečného měsíčního vyhodnocení.

Řádné plnění předmětné povinnosti předpokládá rovněž poskytování relevantních údajů **33** ze strany příslušných subjektů (provozovatele přenosové soustavy, provozovatelů distribučních soustav apod.), například pro účely využití typových diagramů.

Rozsah a termíny pro předávání údajů pro vyhodnocování odchylek, jakož i příslušné **34** postupy pro vyhodnocování upravují **PTEI** a **PTPI**.

Komentovaná povinnost zahrnuje i předávání tohoto vyhodnocení subjektům zúčtování, **35** což je logickým důsledkem plnění z uzavřené smlouvy, jakož i provozovateli přenosové soustavy a provozovateli přepravní soustavy.

3.

Povinnost na základě vyhodnocení odchylek zajišťovat zúčtování a vypořádání odchylek subjektů zúčtování, které jsou povinny je uhradit

Komentovaná povinnost vyvěrá z předchozí povinnosti, protože teprve na základě **36** provedeného vyhodnocení odchylek lze následně zajistit jejich řádné zúčtování a vypořádání. Povinnost je logicky vztažena k subjektům zúčtování, pro které je tato činnost vykonávána.

Zúčtování a finanční vypořádání odchylek prováděné operátorem trhu zajišťuje mezi **37** subjekty zúčtování úhradu elektřiny, která byla dodána do elektrizační soustavy nebo odebrána z elektrizační soustavy nad rámec sjednaného množství, nebo nebyla dodána do elektrizační soustavy nebo nebyla odebrána z elektrizační soustavy, přestože byla ve smlouvách sjednána. Finančním vypořádáním odchylek se rozumí provedení úhrad mezi subjektem zúčtování a operátorem trhu za vyhodnocené a zúčtované odchylky subjektu zúčtování. Podrobnosti stanoví **PTEI**.

V oblasti plynárenství se vypořádáním odchylek rozumí finanční vypořádání mezi **38** subjektem zúčtování a operátorem trhu za denní vyrovnávací množství a za rozdíly mezi měsíčními a denními odchylkami a mezi opravnými měsíčními a měsíčními odchylkami. Podrobnosti jsou rozvedeny v **PTPI**.

Činnosti související se zúčtováním odchylek jsou zahrnuty do ceny za činnosti **39** operátora trhu.

Poněkud nesystematicky a nadbytečně je obsažena zmínka o povinnosti subjektů **40** zúčtování uhradit příslušné platby, protože ta je následně smluvně relativizována. Navíc aspekt úplatnosti lze dovodit z obsahového vymezení příslušných smluv o zúčtování odchylek.

4. Povinnost informovat provozovatele přenosové soustavy, provozovatele přepravní soustavy a provozovatele zásobníků plynu nebo provozovatele distribuční soustavy o neplnění platebních povinností účastníků trhu a subjektů zúčtování vůči operátorovi trhu

V rámci této povinnosti se jedná o neplnění platebních povinností vzniklých na **41** smluvním základě. Řádné plnění smluvních povinností by mělo být standardem v souladu se zásadou „*pacta sunt servanda*“. Neplnění platebních povinností značí prodlení dlužníka s plněním závazku majetkové povahy. Prodlení bývá charakterizováno jako bezprávné omeškání s plněním závazku. Prodlení je tedy právním deliktem, v jehož důsledku se jednak modifikuje obsah existujícího závazku, jednak nastupují odpovědnostní následky (*Švestka, Dvořák, Fiala a kol. 2014b s. 472*).

Okruh potenciálních dlužníků je vymezen množinou všech v úvahu přicházejících **42** subjektů působících na relevantních trzích, v první řadě těch, kteří disponují právem přístupu do informačního systému operátora trhu (registrovaných účastníků). Následně je vymíněna zvláštní a užší podmnožina těch subjektů, kteří s operátorem trhu uzavřeli v úvahu přicházející smluvní typ (§ 50 odst. 11, § 72 odst. 8).

Informační povinnost operátora trhu je vztažena výlučně k provozovatelům, což lze **43** zřejmě považovat za záměr zákonodárce, jak lze dovodit z existence zvláštní povinnosti vztahující se ke kategorii obchodníků s plynem, resp. pouze k těm, jimž je přiznán specifický status [písmeno o)], když jedním z důvodů pro nastoupení institutu dodavatele poslední instance (§ 12a) je právě neplnění finančních podmínek subjektů zúčtování vůči operátorovi trhu.

5. Povinnost zpracovávat a zveřejňovat měsíční a roční zprávu o trhu s elektřinou a měsíční a roční zprávu o trhu s plynem v České republice

Jak plyne ze zákonného textu, povinnost musí být plněna v rámci stanovené časové **44** periody. Zpráva o trhu s elektřinou v České republice obsahuje zejména:

- a) statistiku hodinových cen elektřiny a plateb za zobchodovaná množství elektřiny na denním trhu a vnitrodenním trhu a statistiku cen elektřiny a plateb za zobchodovaná množství elektřiny na blokovém trhu pro dny pondělí až neděle,
- b) vývoj průměrné denní ceny elektřiny z denního trhu,
- c) množství zobchodované elektřiny z blokového trhu, denního trhu a vnitrodenního trhu,
- d) informace o reklamacích uplatněných registrovanými účastníky trhu s elektřinou vůči operátorovi trhu,
- e) počet změn dodavatele v odběrných místech zákazníků a odběratele v předávacích místech výroben elektřiny,
- f) časový průběh velikosti systémové odchylky,
- g) časový průběh nákladů vzniklých krytím systémové odchylky a
- h) statistiku hodinových zelených bonusů pro jednotlivé kategorie obnovitelných zdrojů (**§ 55** odst. 1 PTEI).

Obsahové náležitosti měsíční a roční zprávy o trhu s plynem v České republice nejsou **45** výslovně vymíněny, nicméně zahrnují informace týkající se odchylek, množství vyrobeného plynu v České republice, informace týkající se exportu, importu plynu a další. Měsíční zpráva obsahuje údaje o počtu reklamací, změnách dodavatele plynu a jiné.

Příslušné zprávy jsou veřejně dostupné na webových stránkách operátora trhu, tedy **46** zveřejněny způsobem umožňujícím dálkový přístup.

6. Povinnost zpracovávat a předávat Ministerstvu, Úřadu, provozovateli přenosové soustavy a provozovateli přepravní soustavy alespoň jednou ročně zprávu o budoucí očekávané spotřebě elektřiny a plynu a o způsobu zabezpečení rovnováhy mezi nabídkou a poptávkou elektřiny a plynu

Aby této zákonné povinnosti operátor trhu dostál, musí disponovat sumou nezbytných 47 relevantních údajů získaných ze strany třetích subjektů, z nichž daná zpráva bude vycházet. Plnění předmětné povinnosti je obecně odrazem povinnosti držitelů licencí předkládat operátorovi trhu podklady pro zpracování dané zprávy [§ 11 odst. 1 písm. q)], byť z povahy věci pouze některých, protože dané zprávy se netýkají oblasti teplárenství.

Provozovatel přenosové soustavy, provozovatel přepravní soustavy a provozovatelé 48 distribučních soustav předávají operátorovi trhu pro zpracovávání a evidenci údaje o výrobnách elektřiny, pro něž byla uzavřena smlouva o smlouvě budoucí o připojení nebo smlouva o připojení a stanoven termín a podmínky připojení pro zpracování zprávy o budoucí očekávané spotřebě elektřiny a plynu a způsobu zabezpečení rovnováhy mezi nabídkou a poptávkou elektřiny a plynu [§ 10a písm. b) MěřEI]. Z uvedeného vyplývá nesystematické zařazení provozovatelů soustav v plynárenství v rámci prováděcího právního předpisu pro oblast elektroenergetiky.

Výsledek zpracování (zpráva) je určen vymezeným účastníkům trhů s elektřinou 49 a plynem, jakož i označeným správním úřadům.

7. Povinnost zajistit ochranu chráněných informací

Chráněná informace je vymezena jako informace v jakékoliv podobě, která má 50 charakter obchodního tajemství nebo jiná zákonem chráněná informace nebo informace charakteru obchodního, technického nebo finančního získaná při výkonu činnosti držitele licence, která není veřejně dostupná [§ 2 odst. 1 písm. d)].

Operátor trhu nutně disponuje a v rámci své činnosti operuje s celou škálou informací 51 (údajů) nezbytných pro plnění zákonem stanovených úkolů. Jedná se především (nikoli však výlučně) o informace, jejichž původcem je osoba od operátora trhu odlišná. Pojem ochrany lze vymežit jako činnosti zaměřené na zajištění veřejné nedostupnosti konkrétní informace a činnost směřující k identifikaci případných rizik s cílem zabránit negativním důsledkům zrcadlícím se v porušení ochrany. Jako taková se realizuje různými prostředky. Jedná se například o školení kmenových zaměstnanců na dané téma, soubor technických prostředků (přístupová hesla, kybernetická bezpečnost) atd.

Aby ochrana veřejně nedostupné informace o stanovené kvalitě byla vůbec účinná, je třeba zajistit její ochranu v rámci celého informačního řetězce. Uvedená povinnost je reakcí na povinnost uloženou vybraným kategoriím účastníků trhu s elektřinou (plynem). Pro ilustraci lze zmínit povinnost provozovatele přenosové soustavy zajišťovat ochranu chráněných informací, včetně zajištění ochrany údajů předávaných operátorovi trhu [§ 24 odst. 10 písm. o)], a povinnost provozovatele přepravní soustavy zajišťovat ochranu chráněných informací [§ 58 odst. 8 písm. r)]. Ochrana se nedotýká pouze vlastního zpracování informací, nýbrž je širší a zahrnuje i zajištění patřičné ochrany v rámci předání takové informace třetím subjektům (Ministerstvu, Úřadu apod.).

8. Povinnost zpracovávat podklady pro návrh Pravidel trhu s elektřinou a Pravidel trhu s plynem a předávat je Ministerstvu a Úřadu

Mezi hlavní činnosti operátora trhu náleží organizace trhu s elektřinou a trhu s plynem. **53** Je tedy právě tím subjektem, který má poznatky z fungování trhů v reálných podmínkách takzvaně z první ruky, popřípadě identifikuje případné nedostatky či navrhne prostředky ke zlepšení.

Ačkoli to není explicitně zmíněno, je třeba dovodit, že plnění komentované povinnosti **54** předpokládá předchozí žádost příslušných subjektů. Uvedený předpoklad vychází z toho, že k vydání **PTEI** a **PTPI** je zmocněn Úřad [§ 98a odst. 2 písm. h) a i)]. Úřad tedy koncipuje konečné znění vyhlášek, které je předmětem posuzování v rámci připomínkového řízení.

Požadavek předání podkladů Ministerstvu pramení z toho, že se jedná o ústřední orgán **55** státní správy pro energetiku (§ 16). V gesci Ministerstva je právní úprava podmínek podnikání v energetických odvětvích, přičemž se samozřejmě účastní i připomínkového řízení příslušných prováděcích právních předpisů, takže si může zpracování podkladů pro řešení určité otázky vyžádat. Je proto pouze logickým důsledkem, že plnění povinnosti operátora trhu směřuje právě vůči těmto vymezeným adresátům.

9. Povinnost zajišťovat a poskytovat účastníkům trhu s elektřinou nebo plynem skutečné hodnoty dodávek a odběrů elektřiny nebo plynu a další nezbytné informace související s vyúčtováním dodávek a odběrů elektřiny nebo plynu a s právem zákazníka na změnu dodavatele

Předně je třeba poukázat na skutečnost, že aby trh mohl reálně fungovat, je třeba **56** dodávku a odběr komodity jistým způsobem kvantifikovat. Měření v přenosové soustavě zajišťuje provozovatel přenosové soustavy a v distribuční soustavě příslušný její provozovatel (§ 49 odst. 1). V oblasti plynárenství zajišťuje měření podle okolností provozovatel přepravní soustavy, provozovatel distribuční soustavy, provozovatel

zásobníku plynu a výrobce plynu (§ 71). Například v oblasti elektroenergetiky se předávání skutečných hodnot dodávek a odběrů elektřiny vztahuje k odběrnému místu zákazníka nebo k předávacímu místu každé jednotlivé výrobní elektřiny, případně souhrnu předávacích míst, a k souhrnu předávacích míst provozovatele přenosové soustavy nebo provozovatele distribuční soustavy (§ 22 odst. 1 PTEI). Původcem a předávajícím „vstupních“ údajů je tak subjekt odlišný od operátora trhu.

Komentovaná povinnost ovšem cílí na následné činnosti operátora trhu, které **57** z předaných hodnot vycházejí a nadále s nimi pracují, resp. zahrnují výsledek zpracování těchto hodnot.

V tomto smyslu se kupříkladu jedná o zpracování typových diagramů dodávek **58** (obsahujících ovšem hodnoty přibližné, nikoli skutečné), které se používají pro charakteristiku spotřeby elektřiny nebo plynu u zákazníků, jejichž odběrná místa nejsou vybavena průběhovým měřením, a které jsou používány pro vyhodnocování odchylek. To znamená, že pro potřeby vyúčtování je s nimi operováno jako s hodnotami v daném čase reálnými.

Mezi nezbytné informace související s vyúčtováním dodávek lze zahrnout například **59** vypořádání odchylek.

Okruh informací souvisejících s právem zákazníka na změnu dodavatele reprezentuje **60** například informace o podání žádosti o změnu dodavatele, kterou operátor trhu poskytuje stávajícímu dodavateli, subjektu zúčtování a dotčenému provozovateli soustavy. Dále sem spadá předávání dalších údajů novému dodavateli a subjektu zúčtování (datum účinnosti změny apod.).

Protože se povinnost nevztahuje pouze na registrované účastníky (disponující právem **61** přístupu do systému operátora trhu), lze dovozovat eventualitu, že pokud by snad obchodník v rozporu se zákonem nesplnil uloženou povinnost informovat zákazníka o datu ukončení dodávky elektřiny nebo plynu [například § 30 odst. 2 písm. m)], v tomto krajním případě by se dotčený zákazník mohl obrátit přímo na operátora trhu se žádostí o sdělení relevantního údaje.

10. Povinnost zpracovávat a po schválení Úřadem zveřejňovat obchodní podmínky operátora trhu pro elektroenergetiku a pro plynárenství způsobem umožňujícím dálkový přístup

Povaha obchodních podmínek operátora trhu je velmi specifická. EnerZ v řadě svých ustanovení o nich uvažuje jako o nedílné součásti obsahu závazků uzavíraných s operátorem trhu (například § 50 odst. 7, § 72 odst. 8). Povaha obchodních podmínek se jeví jako částečně veřejnoprávní a částečně soukromoprávní (§ 97a 4–6).

Prováděcí právní předpis (ObsNál) vymezuje obligatorní náležitosti obchodních 63 podmínek v elektroenergetice (§ 6) a v plynárenství (§ 7). Obchodní podmínky operátora trhu se neuplatňují v oblasti teplárenství.

Z důvodu specifické povahy obchodních podmínek operátora trhu a jejich významu 64 v rámci trhů s elektřinou a plynem bylo záhodno tvorbu jejich obsahu nenechat výlučně na vůli operátora trhu, ale podřídit je schvalovacímu procesu nezávislé autority. Kompetentní ke schvalování obchodních podmínek je Úřad [§ 17 odst. 7 písm. g)], přičemž vlastní proces je upraven v § 97a. Nastavený postup má zajistit optimální obsahovou vyváženost a pokud možno adekvátně zohlednit zájmy všech účastníků trhu.

Z důvodu důležitosti a uplatňování inkriminovaných dokumentů v podmínkách 65 liberalizovaných trhů je s těmito dokumenty spojen požadavek na známost jejich obsahu, aby se každý dotčený subjekt s obchodními podmínkami mohl seznámit. Proto je explicitně stanovena podmínka jejich zveřejnění způsobem umožňujícím dálkový přístup.

11. Povinnost zajišťovat v součinnosti s provozovateli distribučních soustav zpracovávání typových diagramů dodávek, a to na základě údajů od provozovatelů distribučních soustav

Předmětná povinnost součinnosti je záměrně vztažena toliko k provozovatelům 66 distribučních soustav, protože v rámci přenosové (přepravní) soustavy se typové diagramy dodávek [§ 2 odst. 2 písm. a) bod 14, § 2 odst. 2 písm. b) bod 22] neuplatňují. U zákazníků odebírajících elektřinu ze sítí nízkého napětí může být časový průběh nahrazen typovým diagramem dodávek (§ 49 odst. 1).

Provozovatel distribuční soustavy je proto povinen zpracovávat a předávat operátorovi 67 trhu údaje z měření pro potřeby tvorby typových diagramů dodávek [§ 25 odst. 11 písm. b)]. Identická povinnost je uložena i provozovateli distribuční soustavy v plynárenství [§ 59 odst. 8 písm. ee)], protože u zákazníků, jejichž roční odběr plynu na jednom odběrném místě nepřesáhne 2 100 MWh, je časový průběh měření, pokud nemají instalováno průběhové měření, nahrazen typovým diagramem dodávek (§ 71 odst. 12).

Provozovatel distribuční soustavy u zákazníků odebírajících elektřinu či plyn, kteří nejsou vybaveni průběhovými měřeními, je povinen přiřadit odpovídající typový diagram dodávek.

Jednou z hodnot předávaných operátorovi trhu je například plánovaná roční spotřeba **69** elektřiny.

Vyhodnocování spotřeby včetně odchylek je nezbytným předpokladem řádného **70** fungování trhu s elektřinou a trhu s plynem. Komentovaná povinnost je tedy klíčová k plnění povinnosti operátora trhu zajišťovat zúčtování a vypořádání odchylek.

12. Povinnost na základě údajů předaných provozovatelem přenosové soustavy nebo provozovatelem přepravní soustavy zajišťovat zúčtování a vypořádání regulační energie nebo vyrovnávacího plynu včetně zúčtování při stavech nouze

Regulační energie, jak její název napovídá, je elektřina určená k zajištění systémových **71** služeb, resp. obstaraná pro řízení bilanční rovnováhy výkonu v elektrizační soustavě, tj. za účelem řízení rovnováhy mezi výrobou a spotřebou elektřiny a pro řízení toků elektřiny. Jedním ze způsobů obstarání regulační energie je nákup na vyrovnávacím trhu. Regulační energii obstarává provozovatel přenosové soustavy [§ 24 odst. 3 písm. b)], tudíž operátor trhu musí vycházet z údajů jím předložených. V konkrétních případech vzniká operátorovi trhu povinnost *ex contractu*, tj. na základě smlouvy o zúčtování regulační energie (§ 50 odst. 7). Postupy pro obstarávání regulační energie a způsoby zúčtování stanoví **PTEI**.

Obdobně vyrovnávací plyn je určen pro účely zajištění rovnováhy mezi množstvím **72** plynu vstupujícím a vystupujícím z plynárenské soustavy, je obstarán provozovatelem přepravní soustavy dvoustrannou smlouvou, na krátkodobém trhu s plynem, potažmo ze zahraničí. Nákup a prodej tohoto plynu se nepovažuje za obchod s plynem. Podrobnosti upravují **PTPI**.

I v těchto případech je povinnost jistým způsobem relativizována a uplatňuje se v rámci **73** fyzického vyrovnávání odchylek.

Zvláštní režim vypořádání jak elektřiny, tak plynu se potom logicky uplatňuje v rámci **74** nestandardních situací, tzv. stavů nouze (§ 54 a 73).

13. Povinnost účtovat odděleně za činnosti vykonávané v elektroenergetice a v plynárenství

Rozdílnost a charakter předmětných trhů, jakož i odvětvová kritéria typická pouze pro **75** oblast elektroenergetiky nebo oblast plynárenství, si nezbytně vyžadují nutnost odděleného účtování za vykonávané činnosti. Stejně tak rozsah činností v každé z těchto oblastí je rozdílného rozsahu a povahy, jak lze dovodit ze skladby cen za činnosti operátora trhu. Jeví se proto nanejvýš logicky požadavek, aby účtování probíhalo odděleně.

14. Povinnost uzavřít smlouvu o zúčtování odchylek a umožnit obchodovat s elektřinou nebo plynem na jím organizovaných trzích každému, kdo o to požádá a splňuje obchodní podmínky operátora trhu pro elektroenergetiku nebo obchodní podmínky operátora trhu pro plynárenství

V komentované povinnosti se zračí smluvní přímus, tedy na základě výslovné zákonné **76** úpravy dochází k prolomení zásady smluvní volnosti, a to stanovením povinnosti operátorovi trhu příslušnou smlouvu při splnění stanovených podmínek uzavřít. Jedná se o zákonnou kontraktační povinnost, která zohledňuje aspekt nediskriminace žadatelů. Předpokladem ovšem je splnění podmínek stanovených v příslušných obchodních podmínkách. Ty by měly být nastaveny maximálně nediskriminačně, protože jsou schvalovány Úřadem.

Vymezení závazku založeného smlouvou o zúčtování odchylek v elektroenergetice **77** včetně jejich obligatorních náležitostí stanoví § 50 odst. 11, pro oblast plynárenství pak § 72 odst. 8. Co se týče povinnosti zajistit možnost obchodovat každému, ta zahrnuje především smlouvu o přístupu na operátorem organizované trhy (§ 50 odst. 8), potažmo vyplývá ze skutečnosti registrace do systému operátora trhu.

15. Povinnost oznamovat dodavateli poslední instance odběrná místa zákazníků včetně jejich registračních čísel

Institut dodavatele poslední instance (§ 12a) je vztažen toliko k liberalizovaným trhům **78** v energetice, opomíjí tedy převážně monopolní oblast teplárenství, kde si zpravidla nelze svobodně volit dodavatele tepelné energie. Svým způsobem se jedná o ochranné ustanovení, které je odrazem zájmu, aby vymezený zákazník měl zajištěnu dodávku příslušné komodity, a to s ohledem na její důležitost v rámci každodenních potřeb.

Povinnost se neuplatňuje vůči všem dodavatelům (výrobcům a obchodníkům) bez **79** rozdílu, nýbrž je vztažena pouze ke specifikovaným obchodníkům s příslušnou komoditou, tj. pouze k těm, kteří jsou nebo byli součástí téhož vertikálně integrovaného podnikatele, jako je držitel licence na distribuci elektřiny nebo distribuci plynu ve vymezeném území, kde se nachází odběrné místo.

Operátor trhu se o skutečnostech nasvědčujících nastoupení institutu dodavatele **80** poslední instance musí v první řadě dozvědět. Relevantní informace může vzejít jako poznatek z vlastní činnosti. Mezi okruh neplnění platebních povinností vůči operátorovi trhu bezpochyby náležejí případy nesplnění finančních podmínek subjektů zúčtování odchylek, což je jedním z důvodů pro nastoupení institutu dodavatele poslední instance. Tato skutečnost (neplnění) je známa právě operátorovi trhu jako subjektu, který odchylky na smluvním základě zúčtovává.

Poznatek však může vzejít i ze strany jiných účastníků trhu. Dodavatel elektřiny nebo **81** plynu, který pozbyl oprávnění nebo možnost dodávat elektřinu nebo plyn nebo nemá zajištěnu službu distribuční soustavy, je povinen o této skutečnosti neprodleně informovat operátora trhu, potažmo tak činí provozovatel distribuční soustavy (§ 12a odst. 3).

I pro operátora trhu platí podmínka plnit inkriminovanou povinnost neprodleně, protože **82** on je následně tím subjektem, který oznamuje dodavateli poslední instance registrační číslo odběrného místa dotčeného zákazníka, v němž nikdo neodpovídá za odchylku (§ 12a odst. 2). Termín oznámení totiž způsobuje právně relevantní důsledek spočívající v tom, že dnem oznámení registračního čísla dodavateli poslední instance se dodávka elektřiny nebo plynu realizuje *ex lege*, nikoli na smluvním základě. V těchto případech tedy dochází ke změně právního titulu zakládajícího příslušný závazek.

16. Povinnost sledovat množství skladovaného plynu v jednotlivých zásobnících plynu a jejich kapacitu

Jak plyne z vymezení komodity a technického zařízení, povinnost se uplatňuje pouze **83** na trhu s plynem. Plnění uložené povinnosti má monitorovací povahu, nicméně poznatky takto získané lze uplatnit i v rámci plnění jiných povinností operátora trhu, resp. není to vyloučeno [například písmeno e)].

Naplnění předmětné povinnosti operátora trhu nezbytně předpokládá založení **84** informační povinnosti odpovídajícím subjektům, od kterých je třeba příslušné poznatky získat. Provozovateli zásobníku plynu je uložena povinnost vypracovávat denní, měsíční, roční a desetiletou bilanci kapacit a výkonů zásobníku plynu, včetně jejího vyhodnocování a předávání operátorovi trhu [§ 60 odst. 8 písm. f)].

17. Povinnost zpracovávat statistiku dovozu plynu ze zahraničí a jeho vývozu do zahraničí a statistiku zákazníků, kteří změnili dodavatele plynu

Ve své podstatě se jedná o bilanci, tedy jakýsi celkový hodnotící přehled. Statistiku **85** dovozu plynu ze zahraničí a jeho vývozu do zahraničí zpracovávala dříve specifická, k tomu vytvořená právnická osoba, skládající se z některých provozovatelů v oblasti

plynárenství (tzv. bilanční centrum). Funkci této společnosti následně převzal právě operátor trhu. Řádné plnění této povinnosti opětovně předpokládá součinnost dotčených subjektů, takže například zákazník obstarávající si plyn v zahraničí je povinen předávat operátorovi trhu údaje o této dodávce [§ 62 odst. 2 písm. e)]. Statistika slouží jako podklad pro zpracování zpráv o provozu.

Povinnost zpracovávat statistiku uskutečněných změn dodavatele plynu vyvěrá z práva **86** operátora trhu na poskytnutí uvedených údajů ze strany zákazníků a obchodníků s plynem ve smyslu odstavce 5 písm. f).

18. Povinnost zpracovávat a předávat Ministerstvu a Úřadu alespoň jednou měsíčně zprávu s vyhodnocením dodávek a spotřeb plynárenské soustavy včetně vyhodnocení dovozu plynu do České republiky a vývozu plynu z České republiky

Komentovaná povinnost úzce souvisí s předchozí povinností, je však užší, co se týče **87** rozsahu předávaných informací. Povinnost vykazuje aspekt minimální periodicity (alespoň jednou měsíčně), což nevylučuje zpracování požadovaných údajů v kratším časovém horizontu, tedy s větší frekvencí.

Plnění povinnosti je vztaženo k určeným vykonavatelům veřejné správy v energetice. **88**

19. Povinnost zpracovávat měsíční bilance o plnění bezpečnostního standardu dodávek plynu a předávat je Ministerstvu a Úřadu

Prvotní informační a prokazovací povinnost je uložena vybraným kategoriím držitelů **89** licence v plynárenství. Obchodník s plynem nebo výrobce plynu je povinen zajistit bezpečnostní standard požadované dodávky plynu při dodávce specifikovaným zákazníkům podle nařízení 2017/1938.

Plnění povinnosti je vztaženo k určeným vykonavatelům veřejné správy v energetice. **90** Povinnost operátora trhu vůči Úřadu se omezuje toliko na zpracování „souhrnné“ měsíční bilance o plnění bezpečnostního standardu dodávek plynu, protože údaje o rozsahu bezpečnostního standardu a o způsobu jeho zajištění ze strany dotčeného účastníka trhu s plynem jsou Úřadu známy (§ 73a).

20. Povinnost zpracovávat a vést evidenci výroben elektřiny, kterým provozovatel přenosové soustavy nebo provozovatel přepravní soustavy nebo provozovatel distribuční soustavy stanovil termín a podmínky připojení, a poskytovat evidované údaje Ministerstvu a Úřadu

Předpoklad stanovení termínu a podmínek připojení k příslušné soustavě značí nenaplnění důvodu pro odmítnutí připojení výroby elektřiny. V daném kontextu je nezbytné zaobírat se tím, zda povinnost evidence vzniká již u výroben elektřiny, které mají „pouze“ kladné posouzení, či snad pouze u těch výroben, ve vztahu ke kterým byl smluvní závazek již uzavřen. V kontextu právní úpravy je třeba přiklonit se k druhé variantě, protože podle § 10a MěřEI platí, že příslušní provozovatelé tak mají povinnost činit až následně poté, co ve vztahu k výrobně elektřiny byla uzavřena smlouva o smlouvě budoucí o připojení (§ 1785 a násl. ObčZ) nebo smlouva o připojení a stanoven termín a podmínky připojení. Ohledně podmínek připojení lze uvést, že jsou determinovány žádostí o připojení výroby a jsou stanoveny příslušným provozovatelem.

Opětovně je zakotvena povinnost poskytovat údaje Ministerstvu a Úřadu.

92

21. Povinnost hradit výrobcům elektřiny zelený bonus na elektřinu z obnovitelných zdrojů, druhotných zdrojů a vysokoúčinné kombinované výroby elektřiny a tepla

Podpora elektřiny je předmětem úpravy PoZE, přičemž v tomto zvláštním zákoně je 93 upravena suma práv a povinností operátora trhu s tím souvisejících. Podpora se uskutečňuje formou zeleného bonusu na elektřinu nebo výkupních cen (§ 8 odst. 1 PoZE).

V případě zeleného bonusu se jedná o finanční částku určenou výrobcům elektřiny 94 z obnovitelných zdrojů (obnovitelných nefosilních přírodních zdrojů energie, jimiž jsou energie větru, energie slunečního záření, geotermální energie, energie vody, energie půdy, energie vzduchu, energie biomasy, energie skládkového plynu, energie kalového plynu z čistíren odpadních vod a energie bioplynu), druhotných zdrojů (využitelných energetických zdrojů, jejichž energetický potenciál vzniká jako vedlejší produkt při přeměně a konečné spotřebě energie, při uvolňování z bituminózních hornin včetně degazačního a důlního plynu nebo při energetickém využívání nebo odstraňování odpadů a náhradních paliv vyrobených na bázi odpadů nebo při jiné hospodářské činnosti) nebo vysokoúčinné kombinované výroby elektřiny a tepla [přeměny primární energie na energii elektrickou a užitečné teplo ve společném současně probíhajícím procesu v jednom výrobním zařízení, která vykazuje jistý kvalitativní znak, a sice parametr účinnosti (vyhláška č. 37/2016 Sb., o elektřině z vysokoúčinné kombinované výroby elektřiny a tepla a elektřině z druhotných zdrojů)].

Zelený bonus na elektřinu je stanoven v Kč/MWh a poskytován v ročním nebo 95 hodinovém režimu.

Uloženou povinnost, resp. její plnění nelze chápat bezvýjimečně, nýbrž je navázáno na **96** splnění řady podmínek, tedy neplatí premisa, že každé výše definované výrobně elektřiny náleží zelený bonus [například § 4 odst. 5 písm. d) PoZE], popřípadě se jedná o elektřinu, které z jiného důvodu nelze přiznat podporu formou zeleného bonusu [například § 4 odst. 6 písm. a) PoZE].

Výrobce, který vyrábí elektřinu společným spalováním obnovitelného zdroje **97** a neobnovitelného zdroje, je povinen vykazovat operátorovi trhu zvlášť množství elektřiny z obnovitelného zdroje a neobnovitelného zdroje, skutečné nabytí množství obnovitelného zdroje a jeho kvalitu, jakož i skutečné využití veškerého nabytého množství obnovitelného zdroje pro účely výroby elektřiny.

22. Povinnost hradit povinně vykupujícímu rozdíl mezi výkupní cenou a hodinovou cenou a cenu za jeho činnost

Předně je třeba konstatovat, že nelze zaměňovat vykupujícího a povinně vykupujícího, **98** resp. klást mezi uvedené kategorie rovnítko. Jak plyne z užitého přívlastku, subjektům druhé kategorie je povinnost přímo uložena. Povinně vykupující je vymezen jako obchodník s elektřinou určený zákonem (PoZE) nebo vybraný Ministerstvem, který vykupuje elektřinu od výrobce z obnovitelného zdroje vyrobenou ve výrobně elektřiny na vymezeném území [§ 2 písm. q) PoZE]. Tato poněkud nešťastně formulovaná definice si заслужuje bližší výklad. Obchodník s elektřinou nedisponuje vymezeným územím, protože se jedná o pojem bytostně spjatý s provozovatelem distribuční soustavy [§ 2 odst. 1 písm. a) EnerZ]. V tomto případě se ovšem nejedná o vymezené území jakéhokoli provozovatele distribuční soustavy (například lokální), nýbrž o vymezené území provozovatele regionální distribuční soustavy.

Do doby rozhodnutí o výběru povinně vykupujícího je pro příslušné vymezené území **99** povinně vykupujícím dodavatel poslední instance (§ 12a EnerZ). Protože žádný povinně vykupující nebyl Ministerstvem vybrán, skrze institut dodavatele poslední instance lze identifikovat okruh povinně vykupujících, kterými jsou společnosti ČEZ Prodej, s. r. o., E. ON Energie, a. s., a Pražská energetika, a. s.

Povinně vykupující je povinen vykupovat elektřinu z obnovitelných zdrojů, na kterou se **100** vztahuje podpora elektřiny, a nese odpovědnost za odchylku v předávacím místě výroby elektřiny (§ 10 odst. 2 PoZE). Povinně vykupující účtuje operátorovi trhu rozdíl mezi výkupní cenou a hodinovou cenou a cenu za svoji činnost podle množství povinně vykupované elektřiny z jednotlivých druhů obnovitelných zdrojů evidovaných operátorem trhu. V návaznosti na tuto skutečnost je potom operátor trhu povinen hradit rozdíl mezi výkupní cenou a hodinovou cenou a cenu za činnost povinně vykupujícího (§ 13 odst. 2 PoZE).

Právo účtovat vzniká zaplacením výkupní ceny výrobcí elektřiny z obnovitelných zdrojů¹⁰¹ a to v rozsahu naměřených nebo vypočtených hodnot následně evidovaných operátorem trhu.

Cena za činnost povinně vykupujícího je stanovena cenovým rozhodnutím zvláště pro¹⁰² každého z vykupujících subjektů. Tato cena je povinně vykupujícím účtována operátorovi trhu za každou vykoupěnou MWh elektřiny v režimu výkupních cen vyrobenou z obnovitelných zdrojů. Jedná se o ceny pevné podle **CenZ**, neobsahují daň z elektřiny podle **StabVR** a daň z přidané hodnoty podle **DPHZ**.

23. Povinnost hradit výrobcům tepla zelený bonus na teplo

Pohledem oprávněných subjektů se jedná výlučně o kategorii držitelů licence na výrobu¹⁰³ tepelné energie z obnovitelných zdrojů. Nejedná se o jakoukoli v úvahu přicházející výrobu tepla, nýbrž musí splňovat jisté předpoklady (§ 24 PoZE). V tomto případě v úvahu připadá pouze jedna z forem podpory tepla z obnovitelných zdrojů, konkrétně provozní podpora tepla, která se uskutečňuje formou zeleného bonusu na teplo.

Aktivace povinnosti předpokládá předchozí uplatnění práva na podporu, když výrobce¹⁰⁴ tepla, který uplatňuje provozní podporu tepla, je povinen zaregistrovat přímo v systému operátora trhu provozní podporu tepla zeleným bonusem na teplo. Postup při registraci stanoví prováděcí právní předpis [vyhláška č. 9/2016 Sb., o postupech registrace podpor u operátora trhu a provedení některých dalších ustanovení zákona o podporovaných zdrojích energie (registrační vyhláška)].

Zelený bonus na teplo je stanoven v Kč/GJ a poskytován pouze v ročním režimu¹⁰⁵ Zúčtovacím obdobím pro úhradu zeleného bonusu na teplo je 1 měsíc nebo jeho celé násobky.

24. Povinnost vydávat záruky původu elektřiny z obnovitelných zdrojů a elektřiny z vysokoúčinné kombinované výroby elektřiny a tepla, zajišťovat jejich evidenci v elektronické podobě a uznávat záruky původu vydané v zahraničí

Podmínky pro vydávání, evidenci a uznávání záruk původu energie z obnovitelných¹⁰⁶ zdrojů a z vysokoúčinné kombinované výroby elektřiny a tepla jsou předmětem úpravy zvláštního zákona [§ 1 odst. 1 písm. c) PoZE].

Záruka původu elektřiny z obnovitelných zdrojů odpovídá hodnotě množství elektřiny¹⁰⁷ která byla výrobcem vyrobena z obnovitelného zdroje energie a dodána do elektrizační soustavy České republiky za období 1, 2, 3, 6 nebo 12 kalendářních měsíců, a slouží k prokázání původu elektřiny. Záruka původu elektřiny z vysokoúčinné kombinované výroby elektřiny a tepla odpovídá hodnotě množství elektřiny, která byla výrobcem

vyrobená z vysokoúčinné kombinované výroby elektřiny a tepla a dodána do elektrizační soustavy České republiky za období 1, 2, 3, 6 nebo 12 kalendářních měsíců, a slouží k prokázání původu elektřiny. Záruka původu se může stát předmětem smluvního vztahu (§ 44 PoZE).

Operátor trhu provozuje způsobem umožňujícím dálkový přístup evidenci záruk původu¹⁰⁸ která umožňuje elektronickým způsobem jisté dispozice ohledně záruky původu (§ 45 odst. 4). Záruku původu elektřiny z obnovitelných zdrojů nebo záruku původu elektřiny z vysokoúčinné kombinované výroby elektřiny a tepla vydává v elektronické podobě operátor trhu na základě žádosti výrobce na jeho účet vedený v evidenci záruk původu. Platnost záruky původu je časově omezena.

Záruka původu, která byla vydána v jiném členském státě, se považuje za záruku¹⁰⁹ původu podle PoZE, pokud je umožněn její elektronický převod z evidence záruk původu z jiného členského státu do evidence záruk původu v České republice, přičemž je zároveň prokazatelně doloženo, že nedošlo k jejímu použití v jiném členském státě nebo k jejímu vyřazení. V případě pochybností o správnosti nebo pravosti záruk původu vydaných v jiném členském státě je operátor trhu oprávněn tyto záruky prověřit a případně neuznat, o čemž následně musí informovat Ministerstvo, které má následně informační povinnost vůči Komisi (ohledně neuznání záruky původu včetně odůvodnění).

25. Povinnost zpracovávat na základě požadavku Ministerstva nebo Úřadu analýzy týkající se budoucí očekávané spotřeby elektřiny a plynu, vývoje trhu s elektřinou a plynem, způsobů zabezpečení dodávek elektřiny a plynu a rozvoje zdrojů

Plnění inkriminované povinnosti nutně předpokládá předchozí žádost Ministerstva nebo¹¹⁰ Úřadu. Požadavek může vzejít třeba v souvislosti s aktualizací státní energetické koncepce ze strany Ministerstva apod.

26. Povinnost účastníkům trhu, kteří mají podle čl. 8 Nařízení o velkoobchodním trhu s energií povinnost oznamovat Agentuře transakce na velkoobchodních trzích s energií, poskytovat na základě smlouvy údaje z evidence o jejich obchodních transakcích včetně příkazů z obchodování, a to nejpozději ke dni vzniku vykazovací povinnosti podle Nařízení o velkoobchodním trhu s energií

Komentovanou povinnost, která byla vložena až v rámci legislativního procesu, lze¹¹¹ považovat za zbytečnou a matoucí. Operátor trhu u Agentury (ACER) je zaregistrován jako organizované tržní místo ve smyslu definice obsažené v nařízení 1348/2014,

příčemž se nejedná o výlučný způsob oznamování údajů (vedle toho lze údaje oznamovat například prostřednictvím systému pro párování prodejních a nákupních příkazů).

IV. Katalog práv

Za účelem řádného plnění činností operátora trhu je nezbytné přiznání k tomu¹¹² potřebných práv (odstavec 5). Právům zde obsaženým korespondují povinnosti zvláště uložené jednotlivým subjektům působícím v rámci energetických odvětví. *De lege ferenda* lze doporučit provedení revize optikou potřebnosti a účelnosti, a to jak ve vztahu k přiznaným právům, tak ke katalogu uložených povinností.

1. **Právo na údaje nezbytné pro plnění svých povinností od subjektů zúčtování a registrovaných účastníků trhu s elektřinou nebo trhu s plynem a údaje nezbytné pro zpracování zprávy o budoucí očekávané spotřebě elektřiny a plynu a o zabezpečení rovnováhy mezi nabídkou a poptávkou elektřiny a plynu**

Jednou z hlavních činností operátora trhu je vyhodnocování odchylek, které nutně¹¹³ vznikají v rámci trhu s elektřinou a trhu s plynem, tudíž každý účastník nese odpovědnost za odchylku (například § 22 odst. 2). Aby operátor trhu této své povinnosti dostál, na základě jistého prostředku (přiznaného práva) musí disponovat patřičnými údaji. Okruh povinných zahrnuje subjekty zúčtování [§ 2 odst. 2 písm. a) bod 12, § 2 odst. 2 písm. b) bod 18], což je podmnožina účastníků trhu, a registrované účastníky trhu reprezentované okruhem držitelů licencí, kteří mají zákonnou povinnost zaregistrovat se u operátora trhu [například § 58 odst. 8 písm. aa)].

Komentované právo je vymezeno značně široce a často konzumuje přiznaná práva¹¹⁴ ostatní. Pod rozsah předávaných údajů lze kupříkladu zařadit právě údaje z měření, které jsou zmiňovány v rámci zvláště přiznaného práva.

Právo na poskytnutí údajů nezbytných pro zpracování zprávy o budoucí očekávané¹¹⁵ spotřebě elektřiny a plynu a o zabezpečení rovnováhy mezi nabídkou a poptávkou elektřiny a plynu je odrazem povinnosti stanovené obecně [§ 11 odst. 1 písm. q)], ovšem pouze příslušným držitelům licencí, když konkrétně se jedná o provozovatele přenosové soustavy, provozovatele přepravní soustavy a provozovatele distribučních soustav.

2. **Právo na naměřené a vyhodnocené údaje od provozovatele přenosové soustavy a provozovatele přepravní soustavy a provozovatelů distribučních soustav a zásobníků plynu a další údaje nezbytné pro plnění svých povinností**

Aby operátor trhu dostal povinnosti zajišťovat činnosti zahrnující vyhodnocování odchylek, musí mít poskytnuty prostředky daný cíl zajišťující. **116**

Okruh povinných subjektů v oblasti elektroenergetiky a plynárenství je determinován především povinností zajišťovat měření (§ 49 a 71). **117**

Komentované právo odpovídá povinnostem výslovně uloženým příslušným kategoriím účastníků trhu. Dotýká se například provozovatele přenosové soustavy [§ 24 odst. 10 písm. e)], provozovatelů distribučních soustav [§ 25 odst. 10 písm. f), § 59 odst. 8 písm. i)]. Ve vztahu k provozovatelům zásobníků plynu odpovídající povinnost absentuje. **118**

Ohledně práva na další údaje nezbytné pro plnění povinností operátora trhu lze poukázat na jistou neurčitost stran jeho rozsahu, kterou je nutno vyřešit výkladem. Předně je třeba zdůraznit, že povinnost se vztahuje pouze k tam výslovně zmíněným kategoriím účastníků trhu (nedopadá tedy například na výrobce). Další limitace vyvěrá z aspektu nezbytnosti, tedy údaje se musejí dotýkat činnosti operátora trhu, resp. plnění zákonem mu uložených povinností. V případě vyžadování nesouvisejících informací by se jednalo o výkon práva v rozporu se zákonem. **119**

3. Právo zrušit registraci subjektu na zúčtování, který neplní platební povinnosti vůči operátorovi trhu

Právo zrušit registraci předně značí možnost tak učinit. Operátor trhu má tedy volnost uvážení, nicméně musí platit, že v obdobných případech je třeba postupovat obdobně. **120**

Svým způsobem se jedná o nadbytečné ustanovení, protože proces registrace výsledkem předchozího kontraktačního procesu. Pakliže tedy ze strany dotčeného subjektu nejsou plněny smlouvené povinnosti, lze závazek ukončit. **121**

Pokud subjekt zúčtování neuhradí operátorovi trhu splatné závazky ve lhůtě jejich splatnosti, použije operátor trhu na jejich uhrazení prostředky z finančního zajištění plateb, a to způsobem uvedeným ve smlouvě o zúčtování odchylek. Pokud subjekt zúčtování jedná v rozporu se smlouvou o zúčtování odchylek, může operátor trhu registraci zrušit. Zrušení registrace zveřejňuje operátor trhu způsobem umožňujícím dálkový přístup a současně o této skutečnosti informuje všechny subjekty zúčtování, které pro období, jehož se zrušení registrace týká, nahlásily množství elektřiny sjednané se subjektem zúčtování, kterému byla registrace zrušena. Součástí oznámení o zrušení registrace je datum, odkdy je registrace zrušena. Diagramy sjednaných množství elektřiny, ve kterých je na straně dodávky nebo odběru identifikován subjekt zúčtování se zrušenou registrací, operátor trhu nepřijme a nezahrne do sjednaných množství subjektů zúčtování (§ 30 odst. 7 a 8 PTEI). **122**

V oblasti plynárenství není toto právo blíže rozvedeno, nicméně i zde lze odkázat na **123** obsah závazku založeného smlouvou ve smyslu § 72 odst. 8.

V daném kontextu se v obchodních podmínkách operátora trhu využívá i tzv. „uzamčení **124**“ subjektu zúčtování v případě nedostatečného finančního zajištění, což značí omezení jeho činnosti jako subjektu zúčtování. Tímto instrumentem se omezují finanční rizika.

4. Právo vyžadovat od plynárenských podnikatelů a obchodníků s plynem údaje pro zpracování bilancí

EnerZ poněkud nekonceptně rozlišuje mezi kategorií plynárenských podnikatelů **125** a obchodníků s plynem, přestože se v obou případech jedná o držitele licence na podnikání v oblasti plynárenství, tedy podnikatele v daném segmentu trhu. V dikci zákona je pojem plynárenského podnikatele používán převážně ve smyslu vertikálně integrovaného plynárenského podnikatele, tedy v souvislosti s unbundlingem. Takto úzce však předmětnou kategorii pojímat nelze, neboť je širší a zahrnuje okruh subjektů provozujících technická zařízení v plynárenství, jak lze dovodit z jim uložené zákonné povinnosti postupovat v souladu s havarijními plány (§ 73 odst. 8). Mezi plynárenské podnikatele tudíž náleží provozovatel přepravní soustavy, provozovatel distribuční soustavy, provozovatel zásobníku plynu a výrobce plynu. To nic nemění na závěru, že všichni držitelé licencí v oblasti plynárenství (vyjma operátora) jsou povinni potřebné údaje předávat.

Způsoby tvorby bilancí plynárenské soustavy, postupy pro sledování kapacit a výkonů **126** v plynárenské soustavě a termíny a rozsah údajů předávaných účastníky trhu s plynem operátorovi trhu pro tvorbu bilancí a sledování kapacit a výkonů v plynárenské soustavě upravuje **ZpTvBil**.

5. Právo vyžadovat od plynárenských podnikatelů a obchodníků s plynem jednou až dvakrát ročně údaje ke zpracování kontrolního hodinového odečtu dodávek a spotřeb plynárenské soustavy

V oblasti vyhodnocování dodávek a spotřeb plynu operátor trhu přebírá a vyhodnocuje **127** výsledné údaje hodinových dodávek a spotřeb plynu od držitele licence na přepravu plynu nebo výrobu plynu pro sestavení kontrolních hodinových odečtů plynárenské soustavy a kontrolních hodinových odečtů výrobce plynu v České republice [§ 2 odst. 2 písm. b) **ZpTvBil**]. S ohledem na toto vymezení lze dovozovat, že odpovídající povinnost se nedotýká všech zmíněných držitelů licence v plynárenství.

Kontrolní hodinový odečet je operátor trhu povinen předložit do 30. dubna daného roku **128** a skládá se z kontrolního hodinového odečtu podle provozovatele přepravní soustavy

České republiky a kontrolního hodinového odečtu podle výrobců plynu v České republice [vyhláška č. 404/2016 Sb., o náležitostech a členění výkazů nezbytných pro zpracování zpráv o provozu soustav v energetických odvětvích, včetně termínů, rozsahu a pravidel pro sestavování výkazů (statistická vyhláška)].

6. Právo vyžadovat od zákazníků s roční spotřebou plynu vyšší než 400 000 m³ a od obchodníků s plynem informace o změnách dodavatele plynu

Informace o počtu proběhlých změn dodavatele plynu je obsažena v měsíční zprávě¹²⁹ kterou musí operátor trhu zpracovávat a zveřejňovat podle písmene e).

Kritériem rozlišujícím subjekt, jehož plnění povinnosti odpovídající komentovanému¹³⁰ právu stíhá, je výše roční spotřeby plynu. Je-li spotřeba plynu vyšší než 400 000 m³, je povinným subjektem zákazník. V opačném případě (nižší roční spotřeba než stanovená hodnota) je povinným obchodník s elektřinou. Uvedená objemová měrná jednotka stran spotřeby plynu je reziduem dřívější právní úpravy. Byť je odběr plynu měřen v m³, vyúčtování za dodanou energii obsaženou v plynu se realizuje v kWh, popřípadě MWh. Tuto nuanci zohledňuje též dikce EnerZ, která obchodníkovi s plynem ukládá povinnost předávat operátorovi trhu údaje o zákaznících s roční spotřebou nižší než 4 200 MWh, kteří změnili dodavatele plynu [§ 61 odst. 2 písm. a)].

V daném kontextu se uplatňuje výjimka v tom smyslu, že obchodník s plynem tud¹³¹ oznamovací povinnost nemá v případě, kdy si zákazník obstarává plyn sám, přičemž v takovém případě je zákazník povinen rovněž předávat tento údaj [§ 62 odst. 3 písm. b)].

7. Právo vyžadovat od plynárenských podnikatelů a obchodníků s plynem údaje o kapacitách a výkonech jednotlivých částí plynárenské soustavy České republiky

Předmětné právo a jemu korespondující povinnost není v navazujících ustanoveních¹³² právních předpisů upravena. Jedná se proto o reziduum předchozí právní úpravy vážící se k bilančnímu centru. V současnosti se jedná o obsoletní ustanovení. V obsahu lze navíc identifikovat logickou rozpornost, protože obchodníci s plynem jednotlivé části plynárenské soustavy neprovozují, nedisponují technickými zařízeními, tudíž nemají ani požadované údaje k dispozici.

8. Právo na úhradu složky ceny na podporu elektřiny z podporovaných zdrojů od účastníků trhu s elektřinou

Podobné právo (obsahově však širší) je obsaženo ve zvláštním zákoně, který stanoví¹³³ že operátor trhu má právo na úhradu nákladů na podporu elektřiny (§ 28 odst. 2 PoZE).

Podporované zdroje zahrnují obnovitelné zdroje, druhotné zdroje a vysokoúčinnou kombinovanou výrobu elektřiny a tepla (§ 2 PoZE). Problematika podpory je předmětem úpravy PoZE. Ceny na podporu elektřiny z podporovaných zdrojů podléhají regulaci (§ 19a). **134**

Protože náklady na podporu elektřiny jsou hrazeny prostřednictvím operátora trhu, musí operátor trhu rovněž disponovat potřebnými finančními prostředky k danému cíli sloužícími. Účastník trhu s elektřinou je obecně povinen hradit složku ceny služby přenosové soustavy nebo distribuční soustavy na podporu elektřiny (§ 22 odst. 3). Tržby z těchto plateb jsou pak jedním ze zdrojů finančních prostředků, které jsou na podporu elektřiny vynakládány (§ 28 odst. 1 PoZE). **135**

Finanční prostředky operátor trhu vede na zvláštním účtu. **136**

V. Výkon dalších činností

Operátor trhu má po schválení Ministerstvem právo vykonávat další činnosti, jejichž ceny nepodléhají regulaci. **137**

Jedná se o situace, kdy činnost operátora trhu není stanovena výlučně zákonem, nejen EnerZ, nýbrž kterýkoli jiným zákonem, protože v takovém případě předchozího schválení Ministerstva z povahy věci není třeba. Příkladem může být činnost operátora trhu jakožto národního správce rejstříku obchodování s povolenkami (§ 5 zákona č. 383/2012 Sb., o podmínkách obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů), který rovněž povolenky eviduje a draží. Uvedená činnost spadá pod předmět podnikání operátora trhu. Při výkonu dohledu nad spotovými a dražebními trhy v souvislosti s povolenkami na emise skleníkových plynů Česká národní banka spolupracuje mimo jiné s operátorem trhu za účelem zajištění získání konsolidovaného přehledu o trzích s povolenkami na emise (§ 149h odst. 1 ZPKT). **138**

Pakliže určitou činností operátorovi neukládá přímo zákon, lze vykonávat i jiné činnosti, avšak pouze na základě předchozího schválení Ministerstva jakožto věcně příslušného státního orgánu, který jménem státu vykonává práva akcionáře. Lze dovozovat, že schválené činnosti nabývají jisté kvality soustavnosti a nezahrnují běžnou správu typickou pro právnickou osobu. **139**

V rámci těchto „jiných“ činností regulátora trhu se uplatňuje smluvní autonomie subjektů, tedy soukromoprávní zásada, že je dovoleno vše, co není zákonem zakázáno (NSS 9 As 26/2017-34). **140**

